

Kyjanočka zelená (Bauhaunia viridis)

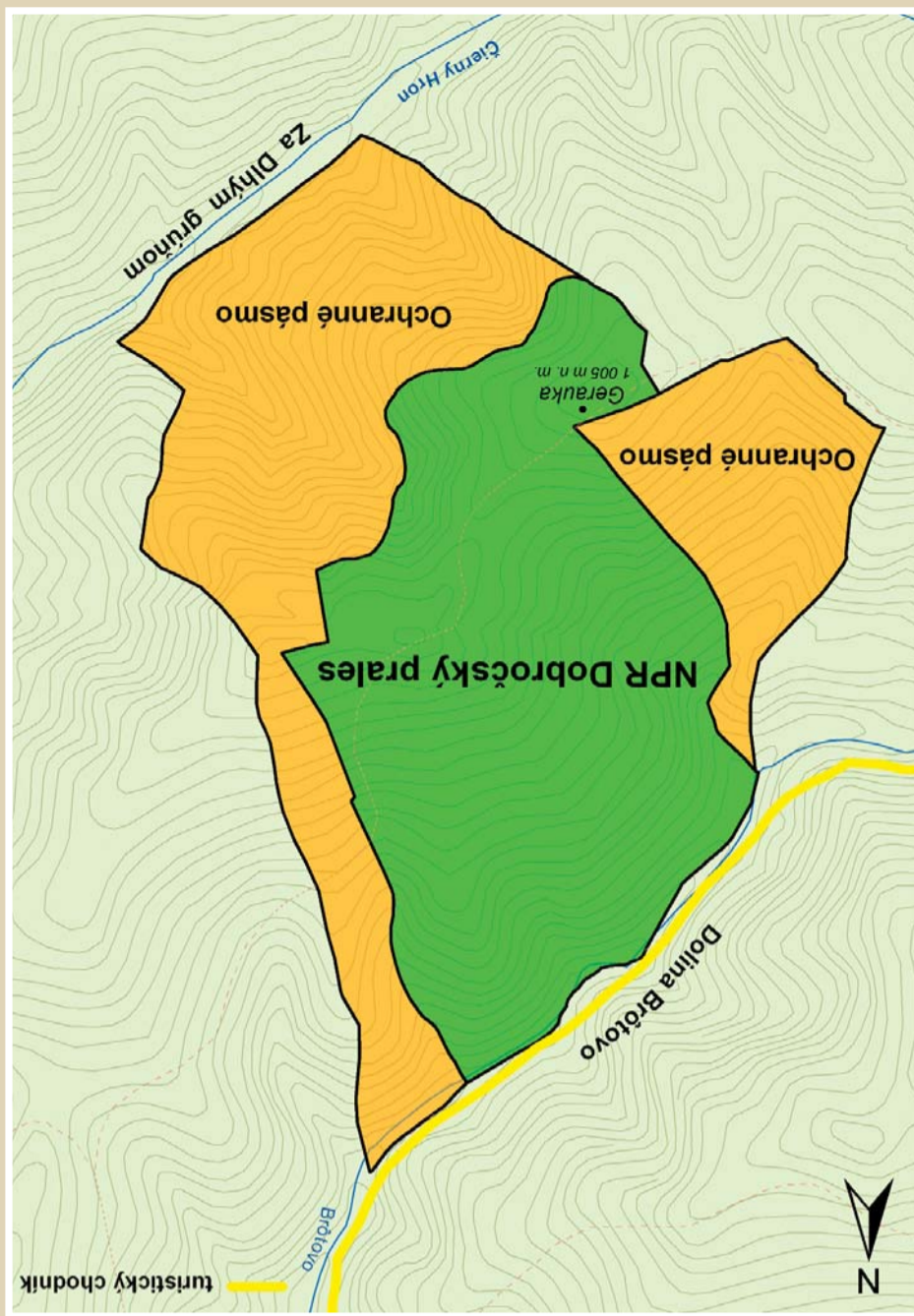
Stúrk

Dutohľavka (Cladonia sp.)

Huby na mŕtvom dreve

Kraj: Banskobystrický
 Okres: Brezno
 Obec: Čierny Balog

Poloha: Veporské vrchy – 6 km južne od čier-
 nobalockej časti Dobroč, záver doliny
 Brátovo. Ochranné pásmo zasahuje aj
 do doliny Za Dlhý grúň

Územie európskeho významu: od roku 2004
 Výmera chráneného územia: 103,85 ha
 Výmera ochranného pásma: 100,44 ha
 Výškové rozpätie: 700 – 1 005 m n. m.

Lesný vegetačný stupeň: Jedľovo-bukový
 Klima: chladná (priemerná ročná teplota 5° C)
 a vlhka (priemerný ročný úhrn zrážok je
 905 mm)

Podložie: granodiority a kremeťe diority,
 zbridičnaté granity

Podý: prevládajú kambizeme, hlboké až
 veľmi hlboké a s vysokým obsahom
 humusu

ZAKLADNÉ ÚDAJE O DOBROČSKOM PRALESE

JE MOŽNÉ NAVŠTÍVIŤ DOBROČSKÝ PRALES?

Vstup do Dobročského pralesa je z dôvodu jeho prísnej ochrany výrazne obmedzený. Lesný ekosystém a jeho jednotlivé zložky – rastlinné a živočíšne spoločenstvá sa stáročia vyvíjali bez úmyselných zásahov človeka. Ukážka pôvodného vzhľadu jedného zo zachovalých zvyškov karpatských lesov, ktoré sú charakteristické pre túto oblasť, si vyžaduje, aby človek do neho vstupoval len v odôvodnených prípadoch a s príslušným povolením – výskum, praktická ukážka pre študentov v rámci štúdia, kontrola územia.

V Dobročskom pralese nie je v súčasnosti osobitne vyznačený žiadny turistický a náučný chodník. Odborné exkurzie sú možné len so sprievodcom, ktorý toto územie dobre pozná – pracovníkom štátnej ochrany prírody SR, alebo zástupcom Lesov SR, š.p. Aj v takýchto prípadoch tam návštevník vstupuje na vlastné riziko. Osobitnou možnosťou ako nahliadnuť do interiéru pralesa z exkurzného chodníka po jeho hranici a vypočúť si odborný výklad, je využitie služby sprievodcu občianskeho združenia VYDRA so sídlom v Čiernom Balogu. Aj pri tejto návšteve je však potrebné rešpektovať hlavné zásady pohybu chránenom území: neodbočovať z exkurzného chodníka, nezberať nerasty a rastliny (ani ich plody), dodržiavať ticho a pokoj, neznečisťovať les odpadkami, nezakladať oheň.

**PROSÍME VÁS,
 NEVSTUPOJTE DO PRALESA SAMOSTATNE,
 POŠKODZUJETE JEDINEČNÚ ČASŤ PRÍRODY
 ZACHOVANÚ STOVKY ROKOV.**

KONTAKTNÉ ADRESY:

Štátna ochrana prírody
 Slovenskej republiky
 Správa CHKO BR Polana
 Ul. J. M. Hurbana 20
 960 01 Zvolen
 Tel./fax: +421 45 533 48 34
 +421 45 533 36 57
 e-mail: chkopo@sopsr.sk
 web: www.chkopolana.eu

LESY SR, Odštepny závod Čierny Balog
 Hlavná 245
 976 52 Čierny Balog
 Tel./fax: +421 48 619 13 26
 e-mail: lesyeb@lesy.sk
 web: www.lesy.sk

VYDRA – vidiecka rozvojová aktivita
 Hlavná 56
 976 52 Čierny Balog
 tel.: +421 48 619 09 44, +421 901 764 766
 fax: +421 48 619 15 37
 e-mail: tik@vydra.sk, vydra@vydra.sk
 web: www.vydrovskadolina.sk

Vydala: Štátna ochrana prírody SR
 Správa CHKO BR Polana
 Text: I. Rybár, P. Potocký, I. Valach
 Foto: P. Potocký, I. Rybár
 Kreslil: P. Potocký
 Autor mapy: V. Hruz

Túto publikáciu vydala Štátna ochrana prírody SR v rámci projektu Švajčiarskeho finančného mechanizmu „Rozvoj ochrany prírody a chránených území v slovenských Karpatoch“.

Program švajčiarsko-slovenskej spolupráce
 Swiss-Slovak Cooperation Programme

Schweizerische Eidgenossenschaft
 Confédération suisse
 Confederazione Svizzera
 Confederaziun Svizra

Slovenská
 republika

DOBROČSKÝ

NÁRODNÁ PRÍRODNÁ REZERVÁCIA

PRALES

PRALES je výsledkom prirodzeného vývoja spoločnosti všetkých zložiek lesa, do ktorého nezasiahol pán tvorstva – človek. Jeho obrazom je osobitný vzhľad, tvar, štruktúra, či prítomnosť všetkých foriem života, často existenčne závislých na takejto podobe lesa. Prales je genetickou bankou nielen pre jeho vlastný život, ale aj pre široké okolie, ktoré je už na mnohých miestach pretvorené na obraz človeka.

Národná prírodná rezervácia Dobročský praless bola vyhlásená na ochranu zachovaného, pôvodného, človekom nenarušeného ekosystému karpatského zmiešaného prírodného lesa v jedľovo-bukovom lesnom vegetačnom stupni. Významný je aj výskyt mohutných a viac ako 400-ročných stromov. Patrí medzi najstaršie a najhodnotnejšie chránené územia nielen na Slovensku, ale aj v Európe. Jadro dnešnej rezervácie (uvedené ako „Gearuka“) bolo už v r. 1913 vylúčené z kategórie hospodárskych lesov. V roku 1993 sa spresnila jej výmera a od roku 1994 je národnou prírodnou rezerváciou. Na jej území platí najvyšší, piaty stupeň ochrany. Okolo rezervácie je osobitne vyhlásené ochranné pásmo, v ktorom platí štvrtý stupeň ochrany. Má za úlohu chrániť najcennejšie časti pralesa pred priamym prenikaním dôsledkov ľudskej činnosti v jeho okolí. Človek v ňom súčasne vykonáva aj lesnícke práce a tak postupne vytvára takú štruktúru a zastúpenie druhov drevín, ktoré sú podobné ako v pralesi. V horizonte času, o niekoľko desaťročí, bude aj táto časť trochu podobná tej, ktorú už chránime viac ako sto rokov.

Rezolúciou Výboru ministrov Rady Európy bol v roku 1998 Dobročskému pralesu udelený prestížny Európsky diplom.

ŠTRUKTÚRA PRALESA

Ako všetko na našej planéte má svoj vývoj, tak aj tento praless z pohľadu času prechádza svojim vlastným, charakteristickým vývojovým cyklom. Od vzniku náletu, najmladších a najmenších rastúcich stromčekov až po zánik prestarnutých jedincov. Prirodzené zmeny označujeme ako vývojové štádiá (dorastania, optima a rozpadu) a fázy obnovy a dozívania, ktoré sa navzájom prelínajú a vytvárajú charakteristický vzhľad jednotlivých častí pralesa.

Štádium dorastania – stromy, prevažne mladých generácií, intenzívne rastú, drevná zásoba sa zvyšuje. Trvá približne 120 rokov

Hlavnými drevinami Dobročského pralesa sú jedľa biela, buk lesný a smrek obyčajný, ktoré dopĺňajú cenné listnaté druhy – javor horský, jaseň štíhly, brest horský. Práve jedľa ako drevina s najdlhšou životnosťou (až 450 rokov) určuje trvanie vývojového cyklu pralesa, pričom za jej jednu generáciu má buk 1,5 až 2 generácie.

Semenáčik jedle

Interiér pralesa

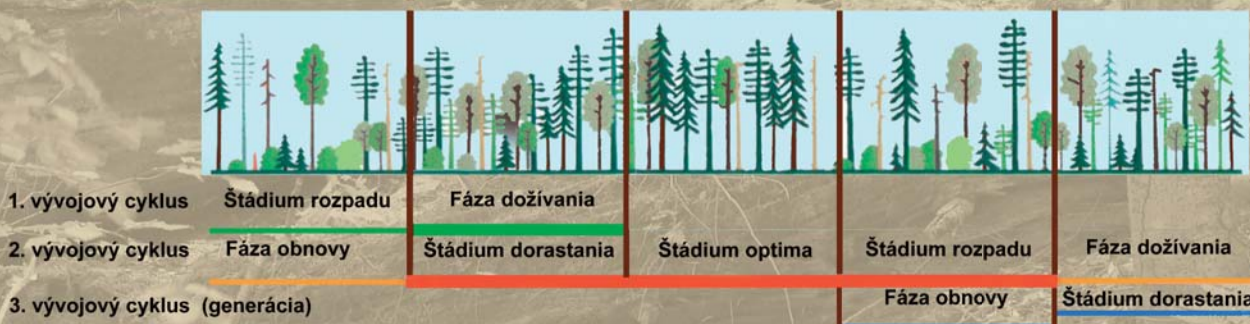
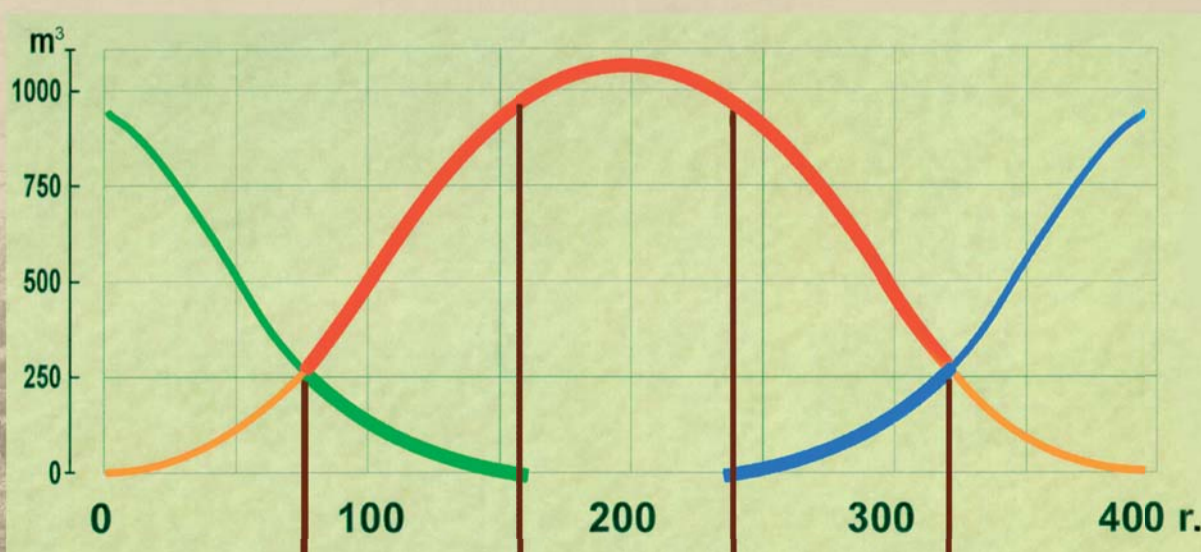
Najznámejším stromom v pralesi (aj najmohutnejším) bola Dobročská jedľa s priemerom 193 cm, výškou 56 m a stromovým objemom 54,9 m³, ktorá mala asi 500 rokov a víchor ju zlomil v novembri roku 1964. Najvyššia jedľa dosahovala 58 m a hrúbku 156 cm, vyschla v roku 1984, jej nástupkyňa má dnes výšku približne 60 m a patrí medzi najvyššie v Európe.

Štádium optima – výšky starých stromov sa vyrovnávajú, je dosiahnutá najvyššia zásoba dreva a na ploche je malý počet stromov. Prevládajú stromy najväčších hrúbkových tried. Trvá v priemere 100 rokov.

Štádium rozpadu – je posledné, pri ňom výrazne klesá zásoba dreva, ktorá je rozmiestnená veľmi nepravidelne. Skupiny stromov starej generácie sú vystriedané medzerami a nastupujúcou novou generáciou. Má najväčší plošný podiel, približne 46%. Trvá asi 100 rokov.

Celý vývojový cyklus, trvajúci približne 400 rokov, názorne ukazuje nasledujúca schéma, kde vidíme časový sled, nadväznosť a prelínanie sa jednotlivých štádií a fáz vo vzťahu k zmenám vo výške drevnej zásoby na 1 ha.

Fauna Dobročského pralesa charakterizujú prvky západokarpatských zmiešaných lesov horského stupňa. Vzhľadom na vysoko vyvinutý pralesový charakter lesa v tomto medzinárodne chránenom území sú tu vyvinuté všetky vekové stupne lesnej vegetácie a štádiá pralesa.

Fuzáč alpský (Rosalia alpina)

Drevník ryhovaný (Rhysodes sulcatus)

Praless vytvára podmienky pre vysokú druhovú pestrosť bezstavovcov (najmä hmyzu) a stavovcov, z ktorých dominuje vtáctvo. Ideálne podmienky tu majú dutinové hniezdiče ako napríklad sovy (sova lesná, kivičok vrabčích), šplhavce (ďateľ čierny, ďateľ veľký, ďateľ bielochrbtý), so spevavcov napríklad niekoľko druhov muchárikov. Celkove je tu početné zastúpenie chránených druhov stavovcov na národnej aj európskej úrovni.

Dobročský praless je súčasťou domovských teritórií veľkých predátorov – medveďa hnedého, rysa ostrovida, aj mimoriadne pohyblivého vlka dravého.

Medveď hnedý (Ursus arctos)

Horským podmienkam pralesa a jeho okrajov sú prispôsobené nasledovné obojživelníky – salamandra škvrnitá, ropucha bradavičnatá a skokan hnedý, ktoré patria k „otuzilým“ druhom. V okrajových častiach lesa môžeme pozorovať slepúcha lámavého, vo vlhkejších biotopoch potokov aj užovku obojkovú. Naš jediný jedovatý had zmija severná sa súvislým uzavretým lesným porastom vyhýba, môžeme ju postrehnúť na otvorených výhrevných plochách (polomy – kalamity, v hospodárskych lesoch na rúbaniskách).

Salamandra škvrnitá (Salamandra salamandra)

Bystruška zlatá (Carabus auronitens)

Z cicavcov popri bežnej poľovnej raticovej zveri obývajú Dobročský prales chránené druhy hmyzožravcov – piskor vrchovský, pri potôčkoch príbuzné piskorom dulovnice (dulovnica väčšia, dulovnica menšia). Z ďalších malých cicavcov – hlodavcov tu žije popri početných druhoch (rišavka žltohrdlá, hrdziak lesný, hrabáč podzemný, plch sivý) aj chránený plch lesný.

Vrchárka modrá (Prunella modularis)

Jeleň lesný (Cervus elaphus)

